

8029 VI CZYT.

000-008029-00-0

Spis treści

Wstęp

9

CZĘŚĆ PIERWSZA

Współczesne teorie z zakresu problematyki rodziny oraz sieroctwa

Rozdział pierwszy	
Rodzina jako podstawowa wartość świata społecznego	17
1. Interdyscyplinarny charakter fenomenu rodziny	18
2. Współczesna typologia rodziny	22
2.1. Rodzina pełna	25
2.2. Rodzina niepełna	25
2.3. Rodzina samotnej matki	26
2.4. Rodzina zrekonstruowana	27
2.5. Rodzina nieformalna – kohabitacja, konkubinaty	27
3. Trwałość i nierozzerwalność małżeństwa warunkiem życia rodziny i bezpieczeństwa potomstwa	28
3.1. Nierozzerwalność małżeństwa – jej znaczenie dla trwałości rodziny	33
3.2. Znaczenie religijności dla trwałości rodziny	35
3.3. Czynniki warunkujące trwałość małżeństwa w świetle badań	37
3.4. Dezorganizacja rodziny a poczucie osamotnienia	40
4. Znaczenie środowiska rodzinnego dla emocjonalnego i społecznego rozwoju dziecka	43
4.1. Uprzywilejowana wychowawcza i edukacyjna funkcja rodziny	44
4.2. Rodzina miejscem duchowego rozwoju dziecka	47
5. Genetyczna przynależność do rodziców, a tożsamość osobowa dziecka	50
Podsumowanie	53

Rozdział drugi	
Stan i kondycja współczesnej rodziny	55
1. Ogólny mechanizm przemian	56
2. Uwarunkowania zmian ról małżeńskich a problem osamotnienia i sieroctwa	67
3. Rodzicielstwo zastępcze jako kompensacja niewydolności wychowawczej rodziny naturalnej	71
4. Osamotnienie dziecka jako skutek różnych form przemocy w rodzinie	83
Podsumowanie	89
Rozdział trzeci	
Osamotnienie i poczucie sieroctwa dzieci i młodzieży	93
1. Podłoże kształtowania się poczucia osamotnienia	93
2. Osamotnienie – jako element towarzyszący sieroctwu	96
3. Uwarunkowania poczucia osamotnienia	98
4. Sieroctwo i jego rodzaje	102
4.1. Sieroctwo naturalne pełne i półsieroctwo	102
4.2. Sieroctwo emocjonalne – duchowe	103
4.3. Sieroctwo społeczne	105
4.4. Sieroctwo migracyjne	108
4.5. Sieroctwo decyzyjne	109
4.6. Sieroctwo jako stan ducha	111
4.7. Sieroctwo utajone – dzieci ulicy	111
4.8. Nowy rodzaj sieroctwa – brak identyfikacji z własną płcią	113
Podsumowanie	113

CZĘŚĆ DRUGA

Osamotnienie i sieroctwo w świetle badań

Rozdział czwarty	
Metodologia badań własnych	119
1. Przedmiot badań	119
2. Cele badań	120
3. Problemy badawcze	122
4. Zmienne i wskaźniki	124
5. Metody, techniki i narzędzia badań	126
6. Teren badań	129
7. Charakterystyka socjologiczna badanych	129
8. Organizacja i przebieg badań	132

Rozdział piąty	
Przyczyny powstawania syndromu	
poczucia osamotnienia i sieroctwa w rodzinie	135
1. Ogólna struktura rodzin badanej młodzieży	137
2. Status społeczny badanej młodzieży	138
2.1. Wykształcenie ojców badanej młodzieży	140
2.2. Sytuacja ekonomiczna rodzin badanej młodzieży	141
2.3. Źródła utrzymania badanych rodzin	143
2.4. Atmosfera wychowawcza w badanych rodzinach	144
3. Czynniki wpływające na funkcjonowanie rodziny	146
4. Obraz rodziny w percepcji badanej młodzieży	149
5. Uwarunkowania poczucia osamotnienia i sieroctwa	152
5.1. Czynniki o charakterze biologicznym	153
5.2. Czynniki o charakterze socjologicznym	154
5.3. Czynniki o charakterze psychologicznym	154
5.4. Czynniki o charakterze komunikacyjnym – interakcjonistyczne	155
5.5. Czynniki o charakterze ekonomicznym	156
5.6. Czynniki o charakterze decyzyjnym	157
5.7. Czynniki o charakterze emocjonalnym	158
5.7.1. Więzi emocjonalne w badanych rodzinach	159
5.7.2. Poczucie osamotnienia	161
5.7.3. Identyfikacja z bliskimi	164
5.7.4. Dominujący styl wychowania w badanych rodzinach	165
5.7.5. Chłód uczuciowy	166
Podsumowanie	168
Rozdział szósty	
Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny prowadzące do wychowawczego i życiowego wyalienowania dziecka	171
1. Niewydolność wychowawcza rodziny i jej implikacje	174
2. Niemoc wychowawcza rodziny	180
3. Niechęć wychowawcza	185
4. Próżnia wychowawcza	189
5. Nieobecność wychowawcza rodziców	193
6. Nieobecność ojca w rodzinie	194
7. Osamotnienie towarzyszące sieroctwu społecznemu	198
8. Zachowania destrukcyjne młodzieży wynikające z poczucia osamotnienia	200
Podsumowanie	201

Rozdział siódmy	
Rzeczywistość wychowawcza badanej młodzieży	203
1. Środowisko wychowawczo-socjalizacyjne badanej młodzieży	203
1.1. Więzy międzyosobowe	204
1.2. Braki w zaspokojeniu potrzeb wskazywane przez młodzież	206
1.3. Wartości deklarowane przez młodzież	207
1.4. Wiara w możliwość osiągnięcia sukcesu	209
1.5. Czynniki determinujące plany życiowe młodzieży	211
1.6. Oczekiwania od przyszłego partnera	213
1.7. Obawy związane z życiem rodzinnym	213
2. Współczesne zagrożenia sieroctwem związane z nowymi „technologiami” rodzicielstwa	214
2.1. Dziecko poza prokreacją (poza aktem seksualnym)	217
2.2. Dziecko efektem zapłodnienia <i>post mortem</i> (nasieniem zmarłego mężczyzny)	220
Podsumowanie	221
Rozdział ósmy	
Profilaktyka i działania naprawcze	223
1. Wychowanie jako powinność pedagogiczna	225
2. Dekonstrukcja środowisk wychowawczych	225
3. Przygotowanie do życia w małżeństwie i rodzinie	226
4. Przygotowanie do życia w rodzinie przez szkołę	228
5. Działania podejmowane przez Kościół	229
6. Poradnictwo rodzinne	231
7. Pomoc społeczna	235
8. Terapia rodziny	236
Podsumowanie	238
Zakończenie	241
Bibliografia	247
Aneks	
– Wykaz Ośrodków Adopcyjno-Opiekuńczych	267
– DEKLARACJA IV Światowego Kongresu Rodzin Warszawa, 11-13 maja 2007 r.	273
– Deklaracja parlamentarzystów z okazji Międzynarodowego Dnia Rodzin (15 maja 2007 r.) i Forum Międzyparlamentarnego towarzyszącego IV Światowemu Kongresowi Rodzin przyjęta w Warszawie w dniu 12 maja 2007 r.	277
– Kwestionariusz wywiadu z rodzicami	279
– Kwestionariusz wywiadu z nauczycielami	282
– Kwestionariusz wywiadu z młodzieżą	283
Indeks osób	287